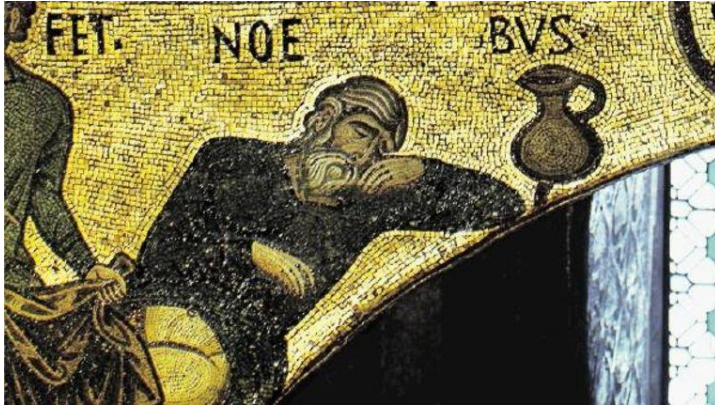

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

16 mei 2021

Voorganger: Tjaard Barnard

Een bezopen verhaal, voorbereiding op Pinksteren

Inleidend orgelspel

kaars staat aan

Welkom en Votum en groet

Hartelijk welkom in de Remonstrantse Arminiuskerk in Rotterdam. We zijn in een erg lege kerk. We zijn met een paar mensen. Jos van der Kooy zit achter het orgel. Nicky Bouwers zingt en Marileen Driesprong neemt alles op.

We komen samen, wij hier, u thuis. We komen samen om inspiratie te zoeken. We doen dat door ons aan te sluiten bij het oude, christelijke verhaal. Daarom wil ik beginnen met uit te spreken dat:

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft
Die trouw houdt tot in eeuwigheid
En niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
Van God onze Vader
En van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied Tot u, Heer

Inleiding

Vandaag is het de zondag tussen Hemelvaart en Pinksteren in. De Heer is vertrokken en volgende week daalt de Geest neer. Althans: dat zijn de kerkelijke feesten die we nu vieren.

Vandaag wil ik stilstaan bij de voorbereiding van een element van het Pinksterverhaal. U weet hoe dat verhaal gaat. Met Pinksteren daalt de Geest neer als vlammen die zich neerzetten op de hoofden van de mensen. Ze worden enthousiast. Iedereen hoort in zijn eigen taal spreken over de grote daden Gods. De mensen zijn enorm onder de indruk, Anderen vinden het maar een bezopen verhaal. In de oude vertaling: ze zijn vol zoete wijn.

Zoals het verhaal van de torenbouw in Babel de spiegel is van het talenwonder van Pinksteren, zo is het verhaal van vandaag een spiegel voor het bezopen verhaal van Pinksteren. Noach heeft zijn gezin en al die beesten gered met de ark. Ze krijgen weer vaste grond onder de voeten. Een van de eerste dingen die Noach doet, is het planten van een paar druivenstruiken. Maar dat gaat niet lang goed. Luister maar.

Bijbeltekst Genesis 9: 12-27

¹²⁻¹³God zei verder: 'Ik geef jullie voor altijd een teken van mijn belofte. Ik zet mijn boog in de wolken. Dat is het teken van mijn belofte aan jullie en aan alles wat op aarde leeft. ¹⁴Steeds als ik veel wolken over de aarde stuur, zal er een regenboog tevoorschijn komen. ¹⁵Dan zal ik denken aan mijn belofte aan jullie en aan alles wat leeft. Nooit meer zal het water iedereen doden en alles verwoesten. ¹⁶⁻¹⁷Als de regenboog in de wolken verschijnt, zal ik die boog zien. Dan denk ik aan mijn belofte. Die belofte geldt voor altijd.'

¹⁸De zonen van Noach heetten Sem, Cham en Jafet. Zij waren samen met Noach op de boot geweest. Cham had een zoon die Kanaän heette. ¹⁹Alle mensen op aarde stammen af van de drie zonen van Noach. Later gingen de mensen overal op aarde wonen.

²⁰Noach was boer. Hij legde een wijngaard aan, de eerste wijngaard op aarde. ²¹Op een keer werd Noach dronken, toen hij wijn gedronken had. Hij ging in zijn tent liggen, zonder kleren aan. ²²Cham kwam de tent in, en zag zijn vader Noach daar naakt liggen. Hij ging naar buiten en vertelde het aan zijn broers. ²³Toen liepen Sem en Jafet achteruit de tent in, met een jas op hun schouders. Die jas legden ze over het naakte lichaam van hun vader, maar ze keken niet naar hem. Zo zagen ze niet dat hij naakt was.

²⁴Noach werd wakker. Toen hij hoorde wat Cham gedaan had, zei hij:

²⁵'Het zal slecht aflopen met Kanaän, de zoon van Cham. Kanaän zal de knecht van zijn familie zijn, de onbelangrijkste knecht. ²⁶Ik dank de Heer. Hij is de God van Sem. Maar

Kanaän zal de knecht van Sem zijn. ²⁷Ik bid dat God Jafet veel land geeft. Jafet zal bij Sem wonen. Maar Kanaän zal de knecht van Jafet zijn.'

Lied 839 Ik danste die morgen toen de schepping begon

Preek

Het Bijbelverhaal van vanmorgen is in alle eerlijkheid niet direct aan mij besteed. Hoewel ik niet helemaal bekend sta als een matig mens, ben ik dat wel met de alcohol. Het is dat ik niet zo principieel ben, anders zou ik tot de blauwe knoop behoren. Eigenlijk heb ik het nooit leren drinken en vind ik dat wel zo rustig. Ik geef toe: het is een beetje ongebruikelijk in onze kringen. Toen ik als student deel uitmaakte van het faculteitsbestuur sprak de toenmalige decaan, de hooggeleerde Hans Posthumus Meyjes mij buitengewoon verbaasd toe, toen hij ontdekt had dat ik niet dronk. 'Je bent werkelijk de eerste remonstrant die ik ontmoet die niet drinkt!'

En hoewel de blauwe knoop bij mij in de familie zat, zal het daar niet van gekomen zijn. Mijn grootouders ontmoetten elkaar in de religieus-socialistische beweging van Kees Boeke. We hebben het dan over idealisten in de jaren twintig: geen alcohol, geen vlees, politiek links en het gebroken geweertje. Ze geloofden daar zozeer in, dat mijn grootvader een jaar in de gevangenis in Scheveningen heeft gezeten, toen hij dienstweigerde. En hij dronk dus niet. Althans: hij is pas gaan drinken op 5 mei 1945. De bevrijding was voor hem een mooie aanleiding om een glaasje te nemen. En laat ik het zo zeggen: daarna heeft hij de schade ingehaald. Aan het einde van zijn leven dronk hij een fles per dag. Hij woonde boven een slijterij en hij hoefde slechts met zijn wandelstok op de grond te stampen, of zijn dealer bracht hem een doos jonge klare. Overigens een zeer aangenaam en intelligent mens die over de dingen des levens nadacht: toen hij 12 was, las hij voor het eerst de Max Havelaar en besloot daarna atheïst te worden.

Bij mij is het iets later misgegaan, althans dat ik de geneugten van de alcohol niet wilde leren kennen, toen mijn ouders in een bepaalde fase van hun leven, toen het bestaan niet helemaal meeviel, wat meer dronken dan verstandig voor ze was. Het motiveerde mij niet echt. En later is het er niet meer van gekomen. Wel zo rustig...

Maar nu ter zake.

Het bijbelverhaal dat we daarnet lazen, is eigenlijk maar een gek verhaal. De ellende die de mensenkinderen van de schepping hadden gemaakt, noopten God om het maar eens opnieuw te gaan proberen. God heeft – om het modern te zeggen - een reset met de wereld gedaan en alles begint opnieuw. Noach komt op het lumineuze idee om wijnstokken te gaan verbouwen. Het verhaal wordt verteld op een manier alsof hij niet eerder begrepen had wat de beneficiële werking van dit druivennat zou zijn. En daar ligt ie, lam en in zijn blootje, Helemaal Lazarus, al zou die pas in het Nieuwe Testament verschijnen.

Noach had drie zonen: Sem, Cham en Jafet. De middelste vindt het wel lollig en steekt de draak met zijn oude heer. En eerlijk gezegd: wie zou het hem kwalijk nemen. Hij had het er toch een beetje naar gemaakt. De andere heren zijn wat vriendelijker. Ze lossen het netjes op. Kijken niet, leggen hem te ruste en wachten tot hij zijn roes heeft uitgeslapen.

De oude heer is minder te spreken over zijn middelste zoon. In plaats van zichzelf iets te verwijten, wat toch best terecht zou zijn, vervloekt hij Cham. Hij zal de rest van de familie moeten dienen: knecht der knechten zal hij zijn, zegt een traditionele vertaling. Hierna volgt een typisch oudtestamentische genealogie, waarin de foute volken, waaronder de Kanaänieten en de Egyptenaren van deze foute Cham afstammen. Later zou het verhaal nog fouter worden, toen een link gelegd werd tussen de naam Cham, die bruin of donker zou betekenen, en er een hele rassentheorie op losgelaten zou worden, die slavernij zou rechtvaardigen en in Zuid-Afrika later ook de apartheid. Modern bijbelonderzoek leert dat deze uitleg niet oorspronkelijk bedoeld is. Deze tekst is misbruikt om bepaald gedrag dat we nu zouden afwijzen op bijbelse gronden te legitimeren.

Dat brengt ons natuurlijk wel bij de vraag, wat dit verhaal betekend zou hebben voor de oorspronkelijke schrijvers en lezers. Ik zou aan tenminste de vier volgende antwoorden kunnen denken:

1. Het is een mythe die vertelt hoe de wereld ontstaan is zoals wij die kennen. Waar komt de wijn vandaan? Hier vandaan. Waarvandaan komt het feit dat volkeren met elkaar strijd voeren. Ook hier is het een verklaring van. Veel godsdienstige verhalen hebben dit soort elementen. Denk aan het verhaal van de regenboog. Een bekend fenomeen krijgt een nieuwe betekenis. Zo kun je ook kijken naar het verhaal van de zondeval in Genesis 3. De aarde is goed geschapen, maar nu is het een bende. Dat moet ergens vandaan komen.
2. Het is een verhaal dat waarschuwt voor de gevaren van alcohol. Pas nu toch op, zegt de schrijver. Neem niet zoveel dat je overkomt wat Noach meemaakt. Een oudtestamentische variant van de moderne spreuk: Drank maakt meer kapot dan je lief is.
3. Het kan ook een pedagogisch verhaal zijn. Als kind zul je altijd meemaken dat er een moment komt, waarop je ouders niet meer die geweldige helden zijn, waar je ze altijd voor gehouden hebben. Ze zakken door het ijs. Het zijn net gewone mensen. Houd er maar rekening mee.
4. Tenslotte zijn er ook nog exegeten die in het verhaal een veroordeling lezen van homoseksualiteit. Bepaalde woorden rond de naaktheid van Noach en misschien ook wel het bedekken met een kleed, zouden daarop wijzen. Nu wil ik best met een dirty mind naar de Bijbel kijken, maar ik zie het niet. Eerlijk gezegd is dat meer inlegkunde, dan uitleg.

Voor mijn gevoel is en blijft het een gek verhaal, waarbij het niet gemakkelijk – of misschien wel onmogelijk is – om de oorspronkelijke betekenis te achterhalen. De betekenis die erin gelegd is, zegt meer over de inleggers daarvan, dan over de tekst zelf.

Toch blijft het intrigerend. En dat is het ook als je ziet hoe er later in de bijbel over wijn wordt gesproken. Natuurlijk: er zijn moralistische teksten die waarschuwen tegen een wat al te uitbundig gebruik. Maar er zijn ook verhalen, waarin wijn een positieve rol speelt. Het eerste optreden van Jezus in het Johannes Evangelie gaat over het veranderen van water in wijn. Natuurlijk zou het veranderen van wijn in water een even groot wonder geweest zijn, maar het had Jezus vast minder populair gemaakt. In het jodendom en het christendom staat het drinken van wijn vaak ook voor de vreugde van de godsdienst. Geen sabbat zonder het delen van de wijn. De wijn verwijst voor christenen naar het laatste avondmaal, maar ook naar de vreugde als Gods Koninkrijk zal aanbreken. De bijbel is hierin bepaald niet kinderachtig. Waar Johannes de Doper wordt afgeschilderd als een asceet, is Jezus iemand die wel degelijk een wijntje lust.

Ik kom bij het slot van mijn preek. Wijn staat wellicht ook voor een zeker enthousiasme. De verschijnselen van de Geest en van de Wijn staan dichtbij elkaar. Ze zijn vol zoete wijn. Ze zijn vol ongeremde vreugde, als ze de grote daden Gods overdenken.

Ik ga er niet meer aan beginnen. En wellicht is enige matigheid van harte aan te bevelen, maar misschien kan de boodschap voor vandaag ook wel zijn, dat geloof vraagt om een zeker enthousiasme. Om ongeremdheid. Om vrolijk te vertellen. Om te dansen. We hoorden het in het lied dat Nicky daarnet zong. God is de Heer van de dans.

Dansen en vrolijkheid hebben een grote rol in de Bijbel. David dans rond de Ark. Bij de feesten in het jodendom wordt gedronken en wordt gedanst met de Wet. Niet dat stijve gedoe wat het calvinisme ervan gemaakt heeft. Maar genieten en bewegen.

Het leven is mooi, als we het maar willen zien. Drink op het leven en vier het, op het leven. Daar ga je! In het Hebreeuws: lachaim!

Amen.

Orgelspel

Gebeden, afgesloten met Onze Vader (gezongen, Strategier)

Eeuwige God,

Geloven heeft vaak iets tobberigs. We mogen dingen niet. We moeten met een ernstige blik naar de wereld kijken. Er is zoveel ellende. Laten we daar eerst iets aan doen.

Maar, o God, misschien beginnen we dan wel aan de verkeerde kant. Gaan we eerst sombere vragen stellen. Kijken we in somberheid om ons heen, terwijl we ook blij kunnen zijn om wat er allemaal is. Om een wereld die prachtig is. Om een schepping die van u spreekt. Om de bloemen die zo mooi zijn, dat u ze gemaakt hebt. Om de vogels die u lof zingen. Om de liefde die mensen voor elkaar kunnen hebben. Om de trouw wanneer mensen elkaar vasthouden.

Geef het ons, o God, om het leven te bezingen in dankbaarheid Om te kijken wat we mochten ontvangen. Om in vreugde met elkaar te delen en te merken dat het dan meer wordt.

Geef het ons, o God, om zo in de wereld te staan. Als dankbare mensen. Als mensen die open staan voor vreugde. Als mensen die er voor elkaar zijn en daar blij mee zijn.

In de stilte van ons hart willen we ruimte maken, voor vreugde en voor zorgen. We danken u voor wat ons blij maakt, we bidden om uw aanwezigheid bij waar we ons zorgen over maken.

In stilte bidden we, omdat u in vreugde en verdriet bij ons bent.

[...]

Met heel uw kerk van alle plaatsen en tijden bidden wij:

[Gezongen onze Vader]

Slotlied 23a D'Almachtige is mijn herder en geleide 1, 3 en 4

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde,
Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,
Haar taak in deze wereld, met haar noden.

En werken we dan samen verder aan onze levensopdracht,
Onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Orgelspel